

APLINKOS IR PAVELDO SAUGOJIMO SĄJŪDIS

Evaldui Pašiliui, Lietuvos Respublikos generaliniam prokurorui

2017-08-17

ŽINIAI:

Ramūnui Karbauskuiui, Lietuvos Respublikos Seimo nariui, Kultūros komiteto pirmininkui

Lianai Ruokytei-Jonsson, Lietuvos Respublikos kultūros ministrei

Kęstučiui Navickui, Lietuvos Respublikos aplinkos ministrui

Evelinai Karalevičienei, Valstybinės kultūros paveldo komisijos pirmininkei

DĖL VILNIAUS ISTORINIO CENTRO (UNESCO OBJEKTO Nr. 541) GELBĖJIMO

Asociacija „Aplinkos ir paveldo saugojimo sąjūdis“ (toliau – Asociacija) yra visuomeninė organizacija, kuriai rūpi Lietuvos Respublikos sostinėje Vilniuje susiformavusio unikalaus ir vertingo Europos kultūros paveldo išsaugojimas ir darnus naudojimas šiuolaikinės visuomenės poreikiams.

Reikšdama susirūpinimą dėl UNESCO Pasaulio paveldo sąrašė esančio Vilniaus istorinio centro su apsaugos zonomis (un. k. 541) išsaugojimo, šiuo raštu Asociacija teikia Jums svarbią informaciją dėl buvusio Vilniaus misionierių vienuolyno ir Viešpaties Dangun Žengimo bažnyčios ansamblio teritorijoje (Subačiaus g. 20, Vilniuje; toliau – Misionierių ansamblis) vykstančių daugiabučių namų statybų. Manome, kad ši informacija yra itin aktuali šiuo metu teisme nagrinėjamai bylai pagal Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros ieškinį, kurioje viešąjį interesą ginantis prokuroras yra pareiškęs ir prašymą taikyti laikinąsias apsaugos priemones, t. y. sustabdyti nurodytus statybos darbus.

Primename, kad:

1. 1992 m. kovo 31 d. Lietuvos Respublika ratifikavo Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo apsaugos konvenciją (Žin., 2006, Nr. 73-2766), o 1994 metais Vilniaus istorinis centras buvo įrašytas į Pasaulio paveldo sąrašą (UNESCO un. k. 541) pagal du kriterijus (ii) ir (iv): Vilniaus istorinis centras (ii) – *liudija tam tikros epochos ar apibrėžtos kultūrinės erdvės įtakos kaitą architektūros ar technologijų, vaizduojamojo meno, miestų planavimo ar kraštovaizdžio raidos srityse*“ bei „(iv) – yra išskirtinis žmonijos istorijos laikotarpio pastatų, architektūrinio ar technologinio ansamblio arba kraštovaizdžio tipo pavyzdys. Į UNESCO saugomą teritoriją įrašytas 352,09 ha Vilniaus istorinio centro plotas, o jo apsaugos zonos sudarė 1,912,24 ha plotą (<http://whc.unesco.org/en/list/541>).

2. UNESCO ir Pasaulio banko remiama tarptautinė ekspertų grupė 1995–1996 m. parengė Vilniaus senamiesčio atgaivinimo strategiją, kurioje suformuota vizija, jog Vilniaus senamiestis bus saugomas, gaivinamas ir plėtojamas kaip svarbiausias Lietuvos istorijos, urbanistikos, architektūros ir kultūros paveldo kompleksas, kuris turėtų tapti neatskiriama ir integralia Lietuvos sostinės dalimi ir kurioje ilgainiui įsivyras demokratinė gyvensena, susiformuos brandi pilietinė visuomenė. Šios koncepcijos pagrindu 1998 m. veiklą pradėjo Vilniaus senamiesčio atnaujinimo agentūra, kurią 1997 m. gruodžio 17 d. sprendimu Nr. 114 įsteigė Vilniaus miesto taryba. Šios įstaigos tikslas – <...> *atnaujinti, plėtoti ir išsaugoti pasaulio kultūros paveldo objektą – Vilniaus senamiestį, dalyvauti kuriant ir įgyvendinant Senamiesčio išsaugojimo ir atnaujinimo programas.*

3. Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2010 m. gegužės 19 d. nutarimu Nr. 544 „Dėl institucijų, atsakingų už UNESCO Pasaulio paveldo sąrašė esančių objektų apsaugą Lietuvoje, paskyrimo“ (Žin., 2010, Nr. 59-2883) 1.1.1. punktu nustatė, kad už Vilniaus istorinio centro apsaugą tiesiogiai atsakinga Kultūros ministerija. Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo 5 straipsnio 2 dalis nustato, kad *nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos valstybinį administravimą organizuoja ir už jį atsako kultūros ministras.*

Informuojame, kad 2017 m. gegužės 23 d. kelių nevyriausybinių organizacijų atstovai (Asociacijos nariai; Senamiesčio seniūnaitė, Senamiesčio seniūnaičių sueigos pirmininkė, Vilniaus istorinio centro išskirtinės vertės išsaugojimo ir tausojamojo naudojimo priežiūros komisijos narė, Senamiesčio bendruomenės asociacijos valdybos narė; Vilniaus bendruomenių asociacijos pirmininkas; visuomeninės organizacijos Žvėryno bendruomenė valdybos pirmininkė; Rasų kolonijos bendruomenės asociacijos pirmininkė) kreipėsi į UNESCO Pasaulio paveldo komitetą, prašydami padėti sustabdyti pasaulinės reikšmės kultūros paveldo vertybių naikinimą – skubos tvarka inicijuoti misiją, kuriai būtų pavesta patikrinti Vilniaus istorinio centro būklę ir imtis atitinkamų veiksmų (priedas Nr. 1). Gavęs šį kreipimąsi UNESCO Pasaulio paveldo centras nedelsdamas pateikė klausimus atsakingoms Lietuvos Respublikos valstybės institucijoms.

2017 m. birželio 29 d. Lietuvos Respublikos kultūros ministerija atsakė į 2017 m. birželio 14 d. UNESCO Pasaulio paveldo centro direktorės M. Rossler raštą dėl statybos darbų pasaulio paveldo vertybėje Vilniaus istoriniame centre ir pateikė prašomą informaciją. Taip pat, reaguodama į suinteresuotos visuomenės nuomonę bei siekdama tinkamai vykdyti tarptautinius įsipareigojimus, paprašė *skubaus ekspertinio Pasaulio paveldo centro patarimo dėl naujos statybos darbų Subačiaus g. 20, kurie yra suplanuoti ir padėti vykdyti vieno vertingiausių Vilniaus senamiesčio architektūrinių ansamblių – XVIII amžiuje susiformavusio Misionierių vienuolyno statinių ansamblio Vilniuje aplinkoje* (priedas Nr. 2).

Mūsų žiniomis, 2017 m. liepos 2-12 d. d. Krokuvoje vykusioje Pasaulio paveldo komiteto sesijoje Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos darbuotojai ir Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos sekretoriato atstovai kelis kartus susitiko su atsakingais UNESCO Pasaulio paveldo centro ir UNESCO tarptautinės patariamąsios organizacijos ICOMOS vadovais bei aptarė konkrečias galimybes kuo greičiau, pageidautina iki rugsėjo mėnesio pabaigos, į Vilnių atvykti tarptautinei UNESCO/ICOMOS misijai.

Šiuo metu rengiamos būsimos misijos sąlygos ir Lietuvos Respublika laukia oficialaus UNESCO Pasaulio paveldo centro ir ICOMOS atsakymo dėl konkretaus eksperto(-ų) ir jo atvykimo laiko.

Ieškinį dėl daugiabučių namų statybų Misionierių ansamblyje pateikusi Lietuvos Respublikos generalinė prokuratūra prašė laikinai uždrausti UAB „Misionierių namai“ tęsti statybos darbus žemės sklype adresu Subačiaus g. 20, Vilniuje, taip pat disponuoti visais jame esančiais statiniais, nes kitu atveju gali išaugti

galimai neteisėtų statinių dalių griovimo kaštai, nekilnojamasis turtas gali būti perleistas tretiesiems asmenims, taip apsunkinant bylos nagrinėjimą ir teismo sprendimo vykdymą.

Deja, nepaisant tarptautinių Lietuvos Respublikos įsipareigojimų ir organizuojamos tarptautinių ekspertų misijos, Vilniaus miesto apylinkės teismas 2017 m. rugpjūčio 9 d. nutartimi netenkino viešąjį interesą ginančio Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros prokuroro prašymo pritaikyti laikinąsias apsaugos priemones. Žiniasklaida (pvz., interneto portalas *delfi.lt*) informavo, kad Vilniaus miesto apylinkės teismo teisėjai nusprendė, esą Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros prašymas yra nepagrįstas ir netinkamai motyvuotas, cituojame: *Ieškovo argumentai (...) tėra prielaidos, nėra tinkamai motyvuoti ar pagrįsti konkrečiais įrodymais, todėl nėra pagrindo šioje stadijoje taikyti laikinąsias apsaugos priemones (...) Jos būtų neproporcingos „Misionierių namų“ atžvilgiu“*, (<http://www.delfi.lt/verslas/nekilnojamas-turtas/teismas-nesutiko-stabdyti-misionieriu-sodu-statybu.d?id=75458083>). Mums žinoma, kad Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros prokuroras 2017 m. rugpjūčio 14 d. atskiruoju skundu minėtą Vilniaus m. apylinkės teismo nutartį apskundė Vilniaus apygardos teismui.

Esame įsitikinę, kad tarptautinės UNESCO Pasaulio paveldo komiteto misijos kvietimas nestabdant statybos darbų yra nepateisinamas ir diskredituojantis mūsų šalį precedentas diplomatinio ir teisinio aspektu. Atkreipiame dėmesį, kad š. m. liepos 2-12 d. d. Krokuvoje vykusioje Pasaulio paveldo komiteto 41-oje sesijoje buvo priimtas sprendimas iš Pasaulio paveldo sąrašo išbraukti ir į Pasaulio paveldo pavojuje sąrašą įrašyti Vienos istorinį centrą. Priimdami tokį sprendimą Pasaulio paveldo komiteto nariai ir ICOMOS ekspertai vadovavosi Pasaulio paveldo konvencijos įgyvendinimo gairių 179 str. b) dalimi, kurioje nurodyta, kad potencialų pavojų kultūros paveldo vertybei gali kelti regiono ar miesto planavimo projektai. Taip pat pabrėžiama, kad Vienos savivaldybė neatsižvelgė į 2015 m. vykusios ICOMOS atsakomosios stebėjimo misijos metu pateiktas rekomendacijas ir Pasaulio paveldo komiteto sesijų sprendimus.

Atsižvelgdami į aukščiau išdėstytą, o ypač į tai, kad Lietuvos Respublika oficialiai yra pasikvietusi tarptautinę UNESCO Pasaulio paveldo komiteto misiją, **prašome:**

1. Kuo skubiau pateikti Vilniaus apygardos teismui, nagrinėjančiam Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros atskirąjį skundą dėl Vilniaus miesto apylinkės teismo 2017 m. rugpjūčio 9 d. nutarties, kuria buvo atmestas prašymas taikyti laikinąsias apsaugos priemones, informaciją apie Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos inicijuotą tarptautinę misiją, kuri vertins Misionierių ansamblyje, Subačiaus g. 20, Vilniuje, vykdomą naują statybą, bei jau suplanuotą UNESCO Pasaulio paveldo centro ir UNESCO tarptautinės patariamiosios organizacijos ICOMOS ekspertų atvykimą;

2. Trečiuoju suinteresuotu asmeniu į nagrinėjamą bylą įtraukti asociaciją „Aplinkos ir paveldo apsaugos sąjūdis“.

PRIDEDAMA:

1. 2017-05-22 visuomenės atstovų kreipimasis “Petition Requesting Immediate Assistance to Prevent the Destruction of Outstanding Universal Values of The Vilnius Historic Centre – A Protected UNESCO World Heritage Site” – 3 lapai;
2. 2017-06-29 Nr. S2 - 1733 LR kultūros ministerijos raštas lietuvių ir anglų kalbomis „Dėl statybos darbų Vilniaus istoriniame centre“ – 4 lapai.

Asociacijos vadovė Lina Leparskienė

